

Beter ten hele gekeerd

Verbetervoorstellen wetswijziging beslagvrije voet

Colofon

Beter ten hele gekeerd

Verbetervoorstellen wetswijziging beslagvrije voet

Uitgave

MOgroep / LOSR

Maliebaan 71H 3581 CG Utrecht

tel: 030 – 7210721

fax: 030 – 7210749

www.mogroep.nl

Tekst

Landelijk Organisatie Sociaal Raadslieden LOSR/MOgroep

mr. A.J. Moerman, Sociaal raadslieden Rijnstad, Arnhem

mr. M. Bockting, Sociaal Raadslieden Maatschappelijke Dienstverlening, Flevoland

Eindredactie

MOgroep / LOSR

Utrecht, mei 2014

Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden

Sociaal raadslieden zijn georganiseerd in de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR). De LOSR is aangesloten bij de brancheorganisatie voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, de MOgroep. Jaarlijks hebben de sociaal raadslieden zo'n 500.000 cliëntcontacten. Zij helpen burgers met belastingzaken, huur- en zorgtoeslagen, sociale zekerheid en andere financiële en juridische kwesties.

Beter ten hele gekeerd

Verbetervoorstellen wetswijziging beslagvrije voet

Voorwoord

In een beschaafde, zichzelf respecterende samenleving, is iemand met schulden niet rechteloos. We hebben in Nederland met de Grondwet en het Wetboek Burgerlijke Rechtsvordering in de hand geborgd, dat aan een ieder het absoluut bestaansminimum als inkomen wordt gelaten. Ook bij schulden. De sociaal raadslieden verenigd in de LOSR/MOgroep, willen dat graag zo houden. Vandaar dat wij de wetsvoorstellen Maatregelen WWB en Hervorming kindregelingen kritisch getoetst hebben op de gevolgen voor de beslagvrije voet. Beide wetsvoorstellen liggen inmiddels bij de Eerste Kamer voor besluitvorming.

Wij vragen de Eerste Kamer de in deze notitie voorliggende **Verbetervoorstellen wetswijziging beslagvrije voet** naar waarde te schatten. Want als de wetsvoorstellen Maatregelen WWB en Hervorming kindregelingen zoals deze nu voorliggen worden ingevoerd, komt aan die zekerheid van een waardig gegarandeerd wettelijk bepaald recht op een bestaansminimum een einde. Als de Eerste Kamer zondermeer instemt met beide wetsvoorstellen, gaat het mes per 1 januari 2015 in het recht op het wettelijk vastgelegde bestaansminimum. Dat bestaansminimum kan door de onuitvoerbare regels slechts nog in theorie geborgd worden.

Het wetsvoorstel Maatregelen WWB regelt de invoering van de kostendelersnorm. Burgers die hun kosten kunnen delen, worden gekort op de bijstandsuitkering: een verstrekkend besluit. Het gaat om complexe wetgeving met allerlei uitzonderingen voor studerende en onderhuurders. Ook de effecten van dit wetsvoorstel op de beslagvrije voet zijn desastreus. Aan de uitvoerbaarheid is nauwelijks aandacht besteed. De nieuwe regels voor het vaststellen van de beslagvrije voet zijn nog complexer en veelomvattender, en vereisen nog meer onderzoek en informatie dan de bestaande regels. Cijfers van de sociaal raadslieden uit Arnhem laten zien dat alleen nu al, met de huidige regels, op jaarbasis in 75% van de gevallen een te lage beslagvrije voet wordt vastgesteld. Dat komt door het ontbreken van informatie over de schuldenaar. Het gevolg is dat er teveel wordt ingevorderd. Landelijk geëxtrapoleerd gaat om tientallen miljoenen aan te veel ingevorderd geld op jaarbasis! Zo raken mensen onterecht in een uitzichtloze schuldpositie.

Met invoering van de *nieuwe* kostendelersnorm zal nog vaker informatie ontbreken om de beslagvrije voet correct te berekenen en zal de beslagvrije voet nog lager worden vastgesteld, dan nu het geval is. Deurwaarders hebben niet het instrumentarium dat gemeenten hebben om via onderzoek op correcte wijze de beslagvrije voet vast te stellen. Dan faalt dus de fundamentele rechtsbescherming.

Het wetsvoorstel Hervorming kindregelingen heeft ook gevolgen voor de beslagvrije voet. Dat hogere inkomens geen of een lager kindgebonden budget ontvangen wordt gecorrigeerd in de beslagvrije voet. Helaas is het zo geregeld, dat als naast het loonbeslag de belastingdienst het kindgebonden budget verrekent, er dubbel geïnd wordt. Zo komen mensen met schulden ver onder het bestaansminimum terecht.

Het is de vraag of de wetgever en de Tweede Kamer zich in voldoende mate hebben gerealiseerd wat de gevolgen op de beslagvrije voet zijn bij de invoering van beide wetsvoorstellen. Duidelijk is dat de ver strekkende effecten van deze wetwijzigingen nog onvoldoende zijn belicht tijdens de wetbehandeling tot nu toe.

In het rapport dat nu voor u ligt, presenteren de sociaal raadslieden een aantal voorstellen die er voor zorgen dat met de beslagvrije voet wordt aangesloten op beide wetsvoorstellen, opdat bovengenoemde grote nadelige uitvoerings- en inkomenseffecten worden voorkomen.

Grote aanpassingen vragen om een grondige heroverweging. De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) komt dit jaar nog met een preadvies over de beslagvrije voet. Het zou van wijsheid en zorgvuldigheid getuigen om ook dit advies en de reacties daarop af te wachten.

De Tweede Kamer is ten halve gedwaald, laat de Eerste Kamer ten hele keren.

Saskia Noorman – den Uyl,
Voorzitter Landelijke Organisatie Sociaal Raadsliden

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Wetsvoorstel maatregelen WWB en de beslagvrije voet	6
3	Wetsvoorstel Hervorming kindregelingen en de beslagvrije voet	8
4	Gevolgen voor de informatiebehoefte	9
5	Beslagvrije voet vaker te laag door ontbreken informatie	10
6	Sanctie op het niet verstrekken van informatie	13
7	Tegelijk loonbeslag en verrekenen kindgebonden budget	15
8	Geen beslagvrije voet bij verrekenen door belastingdienst	17
9	Conclusie en aanbevelingen	19

Bijlagen

- 1.: rekenschema beslagvrije voet volgens wetsvoorstel
- 2.: wettekst volgens wetsvoorstel

Inleiding

De beslagvrije voet zoals die geldt bij de invordering van schulden, is het absolute bestaansminimum. Het is in de wet geregeld dat iedereen, ook bij schulden, recht heeft op dit inkomen van tenminste 90% van de toepasselijke bijstandsnorm. De schuldenaar houdt door deze beslagvrije voet net voldoende inkomsten over voor de hoogst noodzakelijke kosten van bestaan. Deze absolute ondergrens is van dermate groot belang dat eventuele aanpassingen in wetgeving met grote zorg en zorgvuldigheid moeten plaatsvinden.

Onlangs zijn twee wetsvoorstellen door de Tweede Kamer aangenomen die van grote invloed zijn op de wijze waarop de beslagvrije voet moet worden berekend, namelijk het:

- Wetsvoorstel maatregelen Wet werk en bijstand en enkele andere wetten (kamerstuknr. 33801), en het
- Wetsvoorstel Hervorming kindregelingen (kamerstuknr. 33716).

Beide wetsvoorstellen zijn op het moment van verschijnen van dit rapport nog aanhangig bij de Eerste Kamer.

Beide wetsvoorstellen hebben ingrijpende aanpassingen van de beslagvrije voet tot gevolg, met evenzeer ingrijpende gevolgen voor de schuldenaar. In dit rapport laten we de grote gevolgen die de voorgestelde aanpassingen met zich meebrengen zien, en komen we met verbetervoorstellen.

Paragraaf twee t/m vier beschrijven de berekeningswijze van de beslagvrije voet en de daarvoor extra benodigde informatie van de debiteur, wanneer beide wetsvoorstellen ongewijzigd van kracht worden.

Paragraaf vijf en zes gaan in op het probleem van alle dag: dat de beslagvrije voet vanwege het ontbreken van informatie veelal te laag wordt vastgesteld. We leggen uit dat de voorgestelde wetswijziging het effect zal hebben dat dit probleem veel vaker voor zal komen en dat de gevolgen nog groter zullen zijn omdat de beslagvrije voet nog lager dan nu het geval is, zal worden vastgesteld. De invoering van een extra sanctie bij het niet verstrekken van informatie, is hier debet aan.

Paragraaf zeven behandelt de gevolgen van loonbeslag in combinatie met het niet ontvangen van het kindgebonden budget, omdat dit wordt verrekend of nog niet is aangevraagd c.q. toegekend. Door de wijze waarop de wettekst is geredigeerd hebben deze combinaties tot gevolg dat de schuldenaar ver onder het bestaansminimum terecht komt.

Paragraaf acht handelt over het verrekenen door de belastingdienst indien er teveel toeslagen zijn verstrekt. Bij het verrekenen van teveel verstrekt kindgebonden budget wordt geen rekening gehouden met de beslagvrije voet. Met het wetsvoorstel Hervorming Kindregelingen maakt het kindgebonden budget een groter aandeel uit van het inkomen. Bij verrekening geen rekening houden met de beslagvrije voet leidt tot grote problemen.

Tot slot zetten we in paragraaf negen alle gesignaleerde knelpunten op een rij, verbinden we de conclusies en formuleren we vijf aanbevelingen.

Ingrijpende aanpassingen vragen om een ingrijpende heroverweging. De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) komt dit jaar met een preadvies over de beslagvrije voet. Dat is niet voor niets. De LOSR/MOgroep denkt dat de overheid er verstandig aan doet om wat betreft wijzigingen in de beslagvrije voet een pas op de plaats te maken, en het preadvies van de KBvG en de reacties daarop af te wachten.

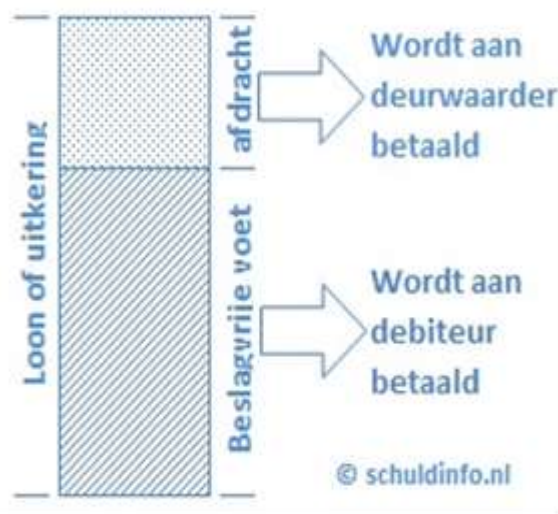
De LOSR/MOgroep roept staatssecretaris Klijnsma op om nu geen ingrijpende wijzigingen door te voeren, en onze aanbevelingen met beperkte aanpassingen op de beslagvrije voet over te nemen.

2 Wetsvoorstel maatregelen WWB en de beslagvrije voet

Het wetsvoorstel Wet maatregelen WWB¹ heeft vanwege de invoering van de kostendelersnorm direct gevolgen voor de hoogte van de beslagvrije voet. De basisnorm van de beslagvrije voet is immers gekoppeld aan de bijstandsnormen.

Op dit moment is de beslagvrije voet voor de meeste gezinssituaties gelijk aan 90% van de toepasselijke bijstandsnorm. Dat geldt dan met name voor echtparen, jongeren tot en met 20 jaar en 65-plussers.

Voor de alleenstaande en de alleenstaande ouder van 21 tot 65 jaar geldt nu een beslagvrije voet van 90% van het inkomen, met als minimum 90% van de bijstandsnorm zonder toeslag en als maximum 90% van de bijstandsnorm inclusief toeslag. Voor de alleenstaande ouder en alleenstaande is er nu dus een bepaalde bandbreedte in de beslagvrije voet. Zie de volgende tabel.

Huishoudsituatie	Beslagvrije voet 90% inkomen incl. vt maar:	
21 jaar of ouder, jonger dan 65 jaar	minimaal	maximaal
alleenstaande	€ 609,54	€ 853,36
alleenstaande ouder	€ 853,36	€ 1.097,18

Voor de alleenstaande ouder met een inkomen van bijvoorbeeld € 1100,-, geldt dan een beslagvrije voet van 90% van € 1100,- = € 990,- (tussen het minimum- en maximumbedrag in).

Bij een inkomen van € 1600,- is de beslagvrije voet gelijk aan het maximumbedrag ad. € 1097,18.

Er is voor deze systematiek gekozen omdat gemeenten bij toeslagverordening kunnen bepalen dat alleenstaanden en alleenstaande ouders een lagere toeslag op de bijstandsuitkering ontvangen wanneer er sprake is van medebewoners. Een directe koppeling van 90% van de bijstandsnorm zou het onwenselijke gevolg hebben dat de beslagvrije voet afhangt van de gemeente waar je woont.

Met het wetsvoorstel Wet maatregelen WWB wordt de *kostendelersnorm* ingevoerd. Door deze kostendelersnorm worden er lagere uitkeringen verstrekt aan uitkeringsgerechtigden die de woonlasten kunnen delen met anderen. Naar mate de woonlasten met meer mensen gedeeld kan worden zal de uitkering lager worden voor de uitkeringsgerechtigde.

Voor de berekening van de kostendelersnorm tellen de volgende personen niet mee:

- jonger dan 21 jaar;
- commerciële onder(ver)huur, kostganger/gever;
- onderwijs volgen in de zin van de Wet studiefinanciering 2000, de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten, of nader bepaald beroepsonderwijs in de zin de Wet educatie en beroepsonderwijs

¹ Wetsvoorstel Wet maatregelen wet werk en bijstand en enkele andere wetten. [Kamerstuknummer 33801](#).

Bijvoorbeeld

Een alleenstaande man heeft vier thuiswonende kinderen: een werkend kind van 18 jaar, een studerend kind van 22 jaar en twee werkende kinderen van 24 en 26 jaar. Voor de berekening van de hoogte van de bijstandsnorm wordt het kind van 18 vanwege de leeftijd en het kind van 22 vanwege het studerend zijn niet meegenomen. Drie personen kunnen de kosten delen: de vader en de kinderen van 24 en 26 jaar. De bijstandsnorm voor de vader bedraagt dan:

$$\frac{(40\% + 3 \times 30\%)}{3} \times \text{€ } 1354,54 = \text{€ } 586,97$$

Stel nu dat mijnheer werkt en € 1200,- verdient. Met het huidige wetsvoorstel is de beslagvrije voet van deze mijnheer ook gekoppeld aan de kostendelersnorm. Dit levert de volgende beslagvrije voet op.

$$90\% \text{ van } \frac{(40\% + 3 \times 30\%)}{3} \times \text{€ } 1354,54 = \text{€ } 528,27$$

Naast de doorwerking van de kostendelersnorm in de beslagvrije voet heeft het wetsvoorstel ook gevolgen voor de wijze waarop woonlasten worden meegenomen in de berekening van de beslagvrije voet. Art. 475d lid 5 onder b Rv wordt zodanig aangepast dat de verhoging woonkosten evenredig wordt verdeeld tussen degene die als kostendeler meetellen voor de kostendelersnorm.

Bijvoorbeeld

In het hiervoor vermelde voorbeeld bedraagt de verhoging woonkosten:

huur	€ 500
Af: normhuur	<u>€ 200</u> -
	€ 300
Af: ontvangen huurtoeslag	<u>€ 0</u> -
	€ 300
Aantal kostendelers	<u>3</u> :
Verhoging woonkosten	€ 100

Tot slot bepaalt het wetsvoorstel dat er een lagere beslagvrije voet geldt indien het periodiek inkomen van de alleenstaande of alleenstaande ouder niet bij de beslaglegger bekend is. Volgens art. 475g lid 2 Rv geldt dan een beslagvrije voet van 72% in plaats van 90% van de voor de beslagene geldende bijstandsnorm. Meer hierover in paragraaf zes.

Ter overweging:

De invoering van de kostendelersnorm heeft tot gevolg dat er meer informatie nodig is om de beslagvrije voet vast te stellen, terwijl het aanleveren van informatie nu al een probleem is voor de vaststelling van de beslagvrije voet. (Nog) vaker een te lage beslagvrije voet zal het gevolg zijn. Hierover meer in paragraaf vijf.

3 Wetsvoorstel Hervorming kindregelingen en de beslagvrije voet

Met het wetsvoorstel Hervorming kindregelingen² verdwijnt de specifieke bijstandsnorm voor de alleenstaande ouder. De bijstandsnorm voor de alleenstaande ouder gaat van € 1219,09 naar € 948,18: hetzelfde als de norm voor een alleenstaande. In plaats daarvan ontvangt de alleenstaande ouder met een laag inkomen, een hoger kindgebonden budget. De alleenstaande ouder met een hoger inkomen ontvangt deze toeslag niet of slechts voor een beperkt deel.

Omdat de beslagvrije voet gekoppeld is aan de lagere norm, zal ook de beslagvrije voet lager zijn. De alleenstaande ouder met een lager inkomen ontvangt dan nog het kindgebonden budget. De alleenstaande ouder met een hoger inkomen ontvangt deze toeslag niet. Dit gemis aan toeslag worden gecompenseerd in de beslagvrije voet. Met het wetsvoorstel wordt een sub c toegevoegd aan art. 475d lid 5, dat bepaalt dat de beslagvrije voet wordt verhoogd met:

"c. het bedrag waarop de schuldenaar op basis van artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de wet op het kindgebonden budget maximaal aanspraak zou kunnen maken verminderd met het bedrag dat krachtens die wet is toegekend of toegekend zou kunnen worden."

De beslagvrije voet wordt verhoogd met het "gemis" aan kindgebonden budget (kgb).

toetsingsinkomen	hoogte kgb	correctie kgb	beslagvrije voet
€ 16.500	€ 319,33	€ 0	€ 853,36
€ 23.500	€ 295,69	€ 23,64	€ 877,00
€ 30.500	€ 251,36	€ 67,97	€ 921,33
etc.			

Het is goed dat deze correctie in de beslagvrije voet is opgenomen. Er ontstaat echter een probleem wanneer het kindgebonden budget niet wordt ontvangen omdat dit wordt verrekend of nog niet is aangevraagd c.q. toegekend. Hierover meer in paragraaf zeven.

² Wet hervorming kindregelingen. [Kamerstuknummer 33716](#).

4 Gevolgen voor de informatiebehoefte

Beide wetsvoorstellen hebben tot gevolg dat de beslagvrije voet van veel meer informatie afhankelijk wordt. Onder de huidige wetgeving is het vaststellen van de beslagvrije al erg problematisch, doordat gegevens niet goed worden aangeleverd, opgevraagd, gekoppeld of beoordeeld. De wetsvoorstellen vergroten dit probleem. De volgende tabel laat zien welke gegevens nu al, en welke gegevens straks extra nodig zijn om de beslagvrije voet vast te stellen.

Benodigde gegevens om beslagvrije voet vast te stellen	
	Leefvorm (alleenstaand/ alleenstaande ouder / echtpaar)
	Leeftijden (tot de leefvorm behorende personen)
	Inkomsten schuldenaar
	Inkomsten partner
Huidige gegevens	Voorlopige teruggaaf belastingen
	Woonlasten (huur of kosten eigen woning)
	Huurtoeslag
	Zorgpremie of bestuursrechtelijke premie
	Zorgtoeslag
	Hoeveel aan toeslagen wordt verrekend
	Hoeveel aan voorlopige teruggaaf wordt verrekend
	Beslag op andere inkomsten
Straks extra	Leeftijden overige bewoners (jonger dan 21 jaar?)
	Studiegegevens overige bewoners
	Contracten onderhuur e.d. overige bewoners
	Kindgebonden budget

Het lastige is dat niet alleen de gegevens van de schuldenaar zelf nodig zijn, maar ook die van medebewoners. Kan de schuldenaar bijvoorbeeld wel over de gegevens van de medebewoner beschikken waaruit blijkt dat diegene studierend is? In de volgende paragraaf hierover meer.

5 Beslagvrije voet vaker te laag door ontbreken informatie

Het is meer regel dan uitzondering dat de beslagvrije voet door het ontbreken van informatie te laag wordt vastgesteld. Burgers komen daardoor onder de armoedegrens te zitten, met nieuwe schulden tot gevolg.

Als indicatie van de omvang van deze problematiek kunnen de cijfers van de sociaal raadslieden bij Rijnstad Arnhem worden gebruikt.³

Aantal en omvang correcties beslagvrije voet 2013, sociaal raadslieden Rijnstad

Van de 297 cliënten bij wie de beslagvrije voet door sociaal raadslieden is gecontroleerd, bleek deze bij 222 (75%) cliënten te laag vastgesteld. De sociaal raadslieden hebben geholpen bij het corrigeren van de beslagvrije voet. Dit heeft geleid tot een correctie van gemiddeld **€ 243,-** per maand.

Als deze te lage beslagvrije voet tot problemen heeft geleid, en er is bijvoorbeeld huurachterstand ontstaan, dan verzoeken de sociaal raadslieden om aanpassing van de beslagvrije voet met terugwerkende kracht. Dit is bij 66 cliënten gebeurd. Het teveel ingehouden geld wordt dan door de deurwaarder terugbetaald. De gemiddelde opbrengst per cliënt was **€ 574,-** en de totale opbrengst **€ 37.884,-**.

Dit geld wordt vervolgens ingezet om de problemen die zijn ontstaan door de te lage beslagvrije voet, bijvoorbeeld de huurachterstand, op te lossen.

Een vertaling van deze Arnhemse cijfers naar landelijke cijfers zou neerkomen op een te lage beslagvrije voet van **tientallen miljoenen** op jaarbasis. En dat is een lage schatting, want het is bij deze cijfers van belang te realiseren dat dit alleen de cliënten betreft die in contact zijn geweest met het sociaal raadsliedenwerk; en dat het alleen beslag op loon of uitkering betreft, en niet het verrekenen van uitkeringen en belastingen. De problematiek is dus in werkelijkheid nog vele malen groter.

Dat de beslagvrije voet zo vaak te laag is vastgesteld heeft vooral te maken met het ontbreken van informatie om de beslagvrije voet correct te berekenen. De oorzaken van het ontbreken van informatie liggen in een breed spectrum van valkuilen variërend van psychosociaal onvermogen c.q. een te kort aan kennis en vaardigheden bij de debiteur, tot aan het op een ondoorzichtige wijze inwinnen van informatie door invorderingsafdelingen van de overheid en de deurwaarder.

Dit laatste aspect komt breed aan de orde in het rapport 'Met voeten getreden' van de Nationale ombudsman.⁴

Vanuit de debiteur bezien moet, voordat een beslagvrije voet is aangepast, een aantal drempels worden genomen. Hij zal allereerst moeten *beseffen* dat hij te weinig ontvangt. Vervolgens moet hij *weten* dat er wat aan te doen is (kennis van de beslagvrije voet) en moet hij over de *vaardigheden* beschikken om de gegevens bij de deurwaarder aan te leveren.

³ De cijfers hebben zowel betrekking op loonbeslagen als loonvorderingen (vereenvoudigd loonbeslag door de overheid).

⁴ [Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders](#), Nationale ombudsman 2 november 2013, rapport 2013/150.

Maar zelfs als de debiteur over de benodigde kennis en vaardigheden beschikt, wil het nog niet zeggen dat het lukt om in actie te komen. Het hebben van schulden heeft een grote invloed op het denken en handelen van mensen. Zelfs als mensen weten dat ze te weinig ontvangen kan het in actie komen en de juiste stappen zetten zeer moeizaam verlopen. Dit wordt bevestigd door recent wetenschappelijk onderzoek van Mullainathan en Shafir.⁵ Zij geven aan dat schaarste aan geld het denken van mensen beïnvloedt en de focus beperkt op de korte termijn, het hier en nu. Het neemt bandbreedte in beslag waardoor er geen ruimte is om datgene te doen wat eigenlijk nodig is om uit de situatie te komen. Deze theorie plaatst begrippen als zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid in een heel ander perspectief.

Het is in deze context dat een wet dreigt te worden ingevoerd waardoor de systematiek van de beslagvrije voet wordt gewijzigd, met ingrijpende gevolgen voor de debiteur, namelijk 'vaker lager'.

Vaker

De wet zal tot gevolg hebben dat er vaker dan nu het geval is, geen of onvolledige informatie aan de deurwaarder wordt verstrekt. Er is dan immers nog meer informatie nodig dan nu het geval is (zie paragraaf vier). De drempel wordt nog verder verhoogd. Bovendien kan de debiteur niet altijd over alle benodigde informatie beschikken. Om te voorkomen dat een medebewoner als kostendeler meetelt, zal de debiteur bijvoorbeeld moeten kunnen aantonen dat betrokken medebewoner studeert, of dat het een onderhuurder betreft. Het is maar zeer de vraag of betrokkene bereid is deze informatie (tijdig) te verstrekken.

Bovendien bepaalt het wetsvoorstel dat de beslagvrije voet wordt verhoogd met een deel van de woonkosten naar rato van het aantal meerderjarige personen die meetellen voor de kostendelersnorm. Dus bij twee medebewoners mag de helft van de woonkosten bijgeteld worden bij de beslagvrije voet. Maar ook hier geldt dat betrokkene wel over de gegevens moet kunnen beschikken van de woonkosten (huur- of hypotheekrente) en de huurtoeslag.

Lager

Het zal niet alleen veel vaker gebeuren dat er informatie ontbreekt om de beslagvrije voet vast te stellen, de gevolgen zullen door dit wetsvoorstel ook groter zijn omdat de beslagvrije voet bij het ontbreken van informatie lager zal worden vastgesteld dan nu het geval is.

⁵ Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir, *Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen*. Maven Publishing 2013, Zie ook Rutger Bregman, "[Waarom arme mensen domme dingen doen](#)", *De Correspondent*.

Bijvoorbeeld

Een alleenstaande moeder heeft inkomen uit arbeid. Ze heeft drie thuiswonende studerende kinderen van 21, 22 en 23 jaar. Op het loon van moeder wordt beslag gelegd.

Ze heeft geen informatie aan de deurwaarder verstrekt.

Onder de huidige wetgeving zal een beslagvrije voet gelden van € 609,54 (90% van de WWB-basisnorm).

Na invoering van het wetsvoorstel zal de beslagvrije voet aan de hand van de gegevens uit de Basisregistratie personen (Brp) als volgt worden berekend.

$$72\% \text{ van } \frac{(40\% + 4 \times 30\%)}{4} \times € 1354,54 = € 390,11$$

Er geldt een percentage van 72% in plaats van 90% omdat dit volgens het wetsvoorstel als extra sanctie voor het niet verstrekken van informatie wordt ingevoerd (zie volgende paragraaf).

Wanneer aangetoond wordt dat alle kinderen studerend zijn bedraagt de beslagvrije voet (nog afgezien van de verhogingen in verband met woonkosten, premie ziektekostenverzekering en kindgebonden budget):

$$90\% \text{ van } \frac{(40\% + 1 \times 30\%)}{1} \times € 1354,54 = € 853,36$$

Dit voorbeeld laat eveneens goed zien dat er door invoering van de 72% in feite een dubbele sanctie gaat gelden voor het niet verstrekken van informatie, met alle gevolgen van dien.

6 Sanctie op het niet verstrekken van informatie

Er is veel informatie nodig om de beslagvrije voet correct te kunnen berekenen. Het komt nu al veelvuldig voor dat er informatie ontbreekt, en dat daardoor de beslagvrije voet te laag is vastgesteld. De vorige paragraaf heeft laten zien dat de wetswijziging tot gevolg zal hebben dat deze problematiek nog vaker zal voorkomen en dat bovendien de consequenties groter zijn omdat de beslagvrije voet lager dan nu het geval is, wordt vastgesteld. Dit wordt deels veroorzaakt doordat het wetsvoorstel bij het niet verstrekken van informatie een lagere percentage van 72% van de toepasselijke wwv-norm hanteert in plaats van 90%.

De huidige wetgeving kent geen sanctie op het niet verstrekken van informatie. Uit de parlementaire behandeling blijkt dat daar welbewust voor is gekozen.⁶ Er is wel een gevolg voor de hoogte van de beslagvrije voet. Allereerst vanwege het niet beschikken over de woonkosten en premie ziektekostenverzekering. Bovendien geldt een lagere beslagvrije voet in de volgende situaties:

1. Echtparen

Indien het inkomen van de partner onbekend is, wordt de beslagvrije voet gehalveerd. De ratio van deze halvering is dat de partner kennelijk over voldoende inkomen beschikt.⁷ Immers het inkomen van de partner wordt, wanneer deze bekend is, in mindering gebracht op de beslagvrije voet tot maximaal de helft van de beslagvrije voet.

2. Alleenstaande en alleenstaande ouders van 21 tot 65 jaar

De hoogte van de beslagvrije voet is bij deze categorie 90% van het inkomen met als minimum 90% van de basisnorm en als maximum 90% van de basisnorm verhoogd met de maximale toeslag. Indien het (volledige) inkomen niet bekend is, wordt de beslagvrije voet vastgesteld op 90% van de basisnorm (die is bij alleenstaanden 50% en alleenstaande ouders 70% van het minimumloon).

Voor beide gevolgen geldt de achterliggende gedachte dat het inkomen nodig is om de beslagvrije voet-norm correct vast te kunnen stellen.

Voor alleenstaande en alleenstaande ouders jonger dan 21 jaar en voor alleenstaande en alleenstaande ouders van 65 jaar en ouder, heeft het niet verstrekken van informatie geen andere gevolgen dan dat er geen rekening wordt gehouden met de woonkosten en premie ziektekostenverzekering.

Het nu voorliggende nieuwe wetsvoorstel regelt echter wel een sanctie op het niet verstrekken van informatie. Aan art. 475g lid 2 Rv wordt de volgende zin toegevoegd:

'Indien het periodieke inkomen van de alleenstaande of alleenstaande ouder niet bij de beslaglegger bekend is, bedraagt de beslagvrije voet 72% van de voor de beslagene geldende bijstandsnorm.'

Volgens de toelichting

'Een regeling rond de hoogte van de beslagvrije voet bij onbekendheid met het inkomen is op dit moment terug te vinden in artikel 475d, eerste lid, onder b, subonderdeel 2, Rv. De huidige regeling is volledig gebaseerd op de systematiek waarbij de basisnorm wordt aangevuld met een toeslag. Krijgt de beslaglegger geen zicht op het periodieke inkomen van de beslagene dan mag hij uitgaan van een beslagvrije voet gelijk aan 90% van de basisnorm.'

⁶ [Kamerstukken II 1982-1983, 17 897, nr. 3, p. 21.](#)

⁷ [Kamerstukken II 1986-1987, 17 897, nr. 5, p. 13.](#) *'Gehandhaafd is het beginsel dat er geen spreekplicht is, maar dat zwijgen leidt tot halvering van de gezinsbijstand in de veronderstelling dat de wederhelft voldoende inkomsten heeft voor eigen onderhoud.'*

Dit is feitelijk 18% lager dan wanneer de inkomsten wel bekend zijn, daar dan 90% van de basisnorm plus maximale toeslag het uitgangspunt voor de berekening van de beslagvrije voet vormt. De voorgestelde aanpassing bestaat uit een standaard verlaging van de beslagvrije voet met 18% tot 72% van de voor betrokkene op basis van respectievelijk artikel 20, eerste en tweede lid en artikel 21, onder a en b WWB bij alleenwonende en artikel 22a, eerste en derde lid WWB bij inwonende derden geldende bijstandsnorm.⁸

Deze wetswijziging gaat dus geheel voorbij aan de achterliggende gedachte van de huidige gevolgen van het niet verstrekken van informatie ten behoeve van het vaststellen van de beslagvrije voet, namelijk het zo veel mogelijk benaderen van de beslagvrije voet die zou moeten gelden.

Met de voorgestelde wetswijziging wordt in feite een sanctie ingevoerd, met onwenselijke gevolgen die ook gaan gelden voor alleenstaanden en alleenstaande ouders jonger dan 21 jaar en 65 jaar en ouder.

Wanneer er sprake is van meerdere personen op hetzelfde adres, en er dus mogelijk sprake is van kostendeling, heeft het niet verstrekken van informatie een dubbel gevolg. Er zal dan immers vanuit worden gegaan dat de medebewoners, niet studerend zijn en dat er geen commerciële relatie is. Zie het rekenvoorbeeld in de vorige paragraaf.

⁸ [Kamerstukken II 2013-2014, 33801, nr. 25, p. 5-6.](#)

7 Tegelijk loonbeslag en verrekenen kindgebonden budget

Zoals in paragraaf drie is uitgelegd bevat het wetsvoorstel Hervorming kindregelingen een correctie in de beslagvrije voet vanwege het minder ontvangen van een kindgebonden budget bij mensen met een hoger inkomen die door loonbeslag op een laag inkomen worden gezet. Het is goed dat deze correctie is opgenomen. De gekozen formulering zal echter in de praktijk tot problemen leiden wanneer het kindgebonden budget nog niet is aangevraagd, nog niet is toegekend of wanneer de belastingdienst het kindgebonden budget met een toeslagschuld verrekent.

Volgens het wetsvoorstel wordt aan art. 475d lid 5 Rv het volgende onderdeel toegevoegd:

'c. het bedrag waarop de schuldenaar op basis van artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de Wet op het kindgebonden budget maximaal aanspraak zou kunnen maken, verminderd met het bedrag dat krachtens die wet is toegekend of toegekend zou kunnen worden.'

Door de formulering 'toegekend of toegekend zou kunnen worden' is de correctie van de beslagvrije voet niet afhankelijk van de vraag of de debiteur over het kindgebonden budget kan beschikken. Dit sluit niet aan bij doel en strekking van de beslagvrije voet dat de debiteur 'voor de lopende kosten van het bestaan nog juist genoeg in handen moet krijgen, ook al ligt er beslag op dit inkomen.'⁹

De gekozen formulering wijkt bovendien af van de gekozen systematiek bij de verhoging van de beslagvrije voet met premie ziektekostenverzekering en woonkosten zoals geformuleerd in art. 475d lid 5 onder a en b Rv. De verhoging van de beslagvrije voet met de premie ziektekostenverzekering en woonkosten, wordt verminderd met respectievelijk de 'ontvangen' zorgtoeslag en de 'ontvangen' huurtoeslag, en niet met de toeslag die is toegekend of toegekend zou kunnen worden.

Uit de parlementaire behandeling van de wetswijziging vanwege de invoering van de zorgtoeslag blijkt dat dit een bewuste keus is geweest. In de Nota van Wijziging staat:¹⁰ *'Het moet bij de zorgtoeslag gaan om daadwerkelijk ontvangen zorgtoeslag. Mocht de zorgtoeslag niet zijn aangevraagd en daardoor ook niet ontvangen, dan wordt de beslagvrije voet niet hiermee verminderd, opdat de daadwerkelijk te betalen premie kan worden voldaan uit het vrij te laten bedrag.'*

Over de vraag wat onder 'ontvangen' moet worden verstaan is aanvankelijk nog discussie geweest. Ontvang je de huur- of zorgtoeslag wanneer er beslag op is gelegd of wanneer de belastingdienst de toeslag verrekent met een toeslagschuld? De rechtbank Den Bosch heeft in een proefprocedure bepaald dat het begrip 'ontvangen' in art. 475d lid 5 Rv moet worden uitgelegd als 'in handen hebben', er feitelijk over kunnen beschikken. Dit betekent dat de beslagvrije voet niet verlaagd mag worden met de huur- of zorgtoeslag indien daar beslag op is gelegd of de toeslag door de belastingdienst wordt verrekend.¹¹

In de lijn van deze wetsgeschiedenis en jurisprudentie is het van belang om bij het kindgebonden budget een zelfde formulering te kiezen. Er kan weliswaar geen beslag op het kindgebonden budget worden gelegd, maar de belastingdienst kan deze wel met een toeslagschuld verrekenen. ***De in het wetsvoorstel gekozen formulering waarbij het kindgebonden budget dat is toegekend op de beslagvrije voet in mindering moet worden gebracht, heeft tot gevolg dat bij een combinatie van loonbeslag en verrekenen er dubbel geïncasseerd wordt. Betrokkene komt dan ver onder de beslagvrije voet.***

⁹ [Kamerstukken II 1982-1983, 17897, nr. 3, p. 9.](#)

¹⁰ [Kamerstukken II 2005-2006, 29942, nr. 8, p. 6](#)

¹¹ Rb Den Bosch 22 juli 2010, [ECLI:NL:RBSHE:2010:BP9407](#)

Ook de formulering om de verhoging van de beslagvrije voet te verminderen met het kindgebonden budget dat toegekend *zou kunnen worden*, past niet bij doel en strekking van de beslagvrije voet dat betrokkene feitelijk voldoende in handen moet hebben. Voor de berekening van de beslagvrije voet mag niet uitgegaan worden van fictieve inkomens. Zo heeft de CRvB in een aantal uitspraken vastgesteld dat als het inkomen lager is dan de beslagvrije voet, uitgegaan moet worden van dit lagere inkomen en dat betrokkene niet geacht moet worden een inkomen qua hoogte van de geldende bijstandsnorm te ontvangen.¹²

¹² CRvB 13 februari 2007, [ECLI:NL:CRVB:2007:AZ8780](#); CRvB 29 april 2008, [ECLI:NL:CRVB:2008:BD3951](#); Rb Arnhem 28 november 2007, [ECLI:NL:RBARN:2007:BC0268](#)

8 Geen beslagvrije voet bij verrekenen door belastingdienst

De verschillende toeslagen (huur-, zorg- kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget) vormen voor mensen met een laag inkomen een belangrijk inkomensbestanddeel. Kenmerkend voor de toeslagen is dat ze vooraf worden aangevraagd op basis van een geschat jaarinkomen. De definitieve vaststelling vindt pas achteraf plaats, wanneer het jaarinkomen is vastgesteld.

Dat dit schatten van het inkomen ingewikkeld is, blijkt uit het hoge aantal beschikkingen waarbij een toeslag wordt teruggevorderd. De volgende tabel laat over 2011 zien dat ongeveer een derde van de voorlopige toekenningen weer worden teruggevorderd.¹³

toeslagjaar 2011	huurtoeslag	kgb*	kot*	zorgtoeslag
aantal definitief toegekend	1.173.000	999.000	461.000	5.649.000
waarvan terugvorderingen	379.000	372.000	164.000	1.834.000
totaal achteraf terug te betalen	€ 407 mln.	€ 226 mln.	€ 391 mln.	€ 626 mln.
waarvan terugbetaald	€ 293 mln.	€ 198 mln.	€ 229 mln.	€ 551 mln.
waarvan nog terug te betalen	€ 98 mln.	€ 25 mln.	€ 150 mln.	€ 60 mln.
waarvan buiten invordering	€ 16 mln.	€ 3 mln.	€ 11 mln.	€ 15 mln.

* kgb = kindgebonden budget kot = Kinderopvangtoeslag

Wanneer een toeslag (gedeeltelijk) moet worden terugbetaald en er bestaat nog een recht op toeslagen in het lopende jaar dan kunnen deze met elkaar op basis van art. 30 Awir worden verrekend.

Bijvoorbeeld

Mevrouw Brouwer is een alleenstaande moeder. Ze is 2011 werkloos geworden, omdat ze er vanuit ging dat ze snel weer aan de slag kon heeft ze de kinderopvang niet opgezegd. Ook de kinderopvangtoeslag is ze blijven ontvangen. Eind 2012 is ze vanuit de WW in de bijstand beland. Toen heeft ze ook de kinderopvang opgezegd en de toeslag stopgezet. In 2013 blijkt dat ze de kinderopvangtoeslag in 2012 ten onrechte heeft ontvangen. Het gaat om een schuld van € 6000,-. Omdat mevrouw de schuld niet in de standaard 24 termijnen kan aflossen, gaat de belastingdienst in december 2013 over tot verrekening. In totaal verrekent de belastingdienst € 3000,- met haar tegoed aan toeslagen voor 2014. Het volledige bedrag aan huurtoeslag wordt verrekend (€ 2400,-) en een groot deel van haar zorgtoeslag wordt verrekend (€ 600,-). De schuld is nu wel voor de helft afbetaald maar mevrouw heeft in 2014 onvoldoende inkomen om de huur te betalen.

Er geldt bij het verrekenen door de belastingdienst geen wettelijk recht op een beslagvrije voet. Slechts op verzoek dient de belastingdienst bij het verrekenen van huur- en zorgtoeslag op grond van art. 79.5a van de Leidraad invordering 2008 rekening te houden met de beslagvrije voet. Bij een verrekening van teveel ontvangen kinderopvangtoeslag en

¹³ Bijlage bij Kamerstukken II 2013-2014, 31066, nr. 198: [Halfjaarsrapportage Belastingdienst – maart 2014](#), p. 15. Deze gegevens over 2011 zijn gebaseerd op het moment dat 91% van de toeslagbeschikkingen definitief zijn vastgesteld.

kindgebonden budget bestaat deze mogelijkheid niet.¹⁴ **Dit zal dus tot nog grotere problemen leiden wanneer het kindgebonden budget wordt verhoogd en daarmee een belangrijker onderdeel van het huishoudbudget wordt.**

De mogelijkheid om bij verrekening van huur- en zorgtoeslag om toepassing beslagvrije voet te verzoeken is slechts gebaseerd op een beleidsregel en kent niet de wettelijke waarborgen wanneer de beslagvrije voet rechtstreeks op grond van de wet van toepassing zou zijn. **De debiteur krijgt hierdoor bij de belastingdienst minder bescherming dan bij particuliere schuldeisers, namelijk:**

1. De belastingdienst kan de toeslagschuld direct volledig verrekenen en hoeft niet eerst informatie bij debiteur in te winnen om vervolgens de beslagvrije voet vast te stellen.
2. Nadat om toepassing beslagvrije voet is verzocht, neemt de belastingdienst 'alle tijd' om het verzoek af te handelen. Een afhandelingstermijn van 6 tot 8 weken is normaal, maar er komen in de praktijk zelfs nog veel langere termijnen voor.
Ter vergelijking: Bij loonbeslag dient de beslagvrije voet op grond van art. 475d lid 7 Rv bij een wijziging van omstandigheden *onverwijld* te worden aangepast. Volgens de Kamer voor gerechtsdeurwaarders betekent dit dat de beslagvrije voet 'zonder uitstel' moet worden aangepast. Een aanpassing na 2 à 3 weken duurt volgens de Kamer voor gerechtsdeurwaarders te lang.¹⁵
3. De beslagvrije voet wordt nadat om toepassing is verzocht, slechts met een maand met terugwerkende kracht toegepast.
Ter vergelijking: Bij loonbeslag dient de beslagvrije voet op grond van de parlementaire geschiedenis met terugwerkende kracht te worden aangepast, zonder deze beperking van een maand. In het Memorie van antwoord staat:
'59. *In lid 5 (nu art. 475d lid 7 Rv) is de regel vastgelegd dat wijziging van omstandigheden ten voordele van de schuldenaar meteen de beslagvrije voet beïnvloedt: is in onwetendheid te veel aan de beslag legger betaald, dan moet hij dat onverwijld teruggeven of verrekenen.*¹⁶

¹⁴ Het is onder bepaalde voorwaarden wel mogelijk om voor teveel ontvangen kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget een persoonlijke betalingsregeling aan te vragen. Dit is niet het geval wanneer sprake is van opzet of grove schuld.

¹⁵ Zie onder meer: Kamer voor gerechtsdeurwaarders 27 februari 2007, [ECLI:NL:RBAMS:2007:YB0090](#); Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 20 december 2011, [ECLI:NL:RBAMS:2011:YB0745](#)

¹⁶ *Kamerstukken II 1986-1987, 17897, nr. 5, p. 13.*

9 Conclusie en aanbevelingen

Kostendelersnorm

In het wetsvoorstel Maatregelen WWB is de kostendelersnorm ingevoerd om ongewenste stapeling van uitkeringen tegen te gaan. Aangezien de beslagvrije voet een afgeleide is van de bijstandsnorm, vindt als vanzelf een koppeling met deze kostendelersnorm plaats. Dit is echter niet perse nodig en niet wenselijk. Er zijn zeven redenen om de kostendelersnorm niet in te voeren bij de beslagvrije voet:

1. In de huidige wet vindt geen directe koppeling met de woningdelersnorm plaats (de toeslagverordening die per gemeente verschilt). Voor alleenstaande en alleenstaande ouders van 21 tot 65 jaar geldt volgens de huidige wetgeving dat de beslagvrije voet gelijk is aan 90% van het inkomen incl. vakantietoeslag, met als minimum 90% van de WWB-basisnorm en als maximum 90% van de WWB-basisnorm verhoogd met de toeslag. Dat er geen directe koppeling is met de woningdelersnorm wordt nu niet als gemis ervaren.
2. De kostendelersnorm is ingevoerd om stapeling van uitkeringen tegen te gaan. Dit argument geldt niet voor de beslagvrije voet, die immers ook van toepassing is bij looninkomsten.
3. De huidige beslagvrije voet is niet geschikt bij hogere inkomens omdat uitgavenpatronen, waar onder vaste lasten, niet zijn afgestemd op een inkomen gelijk aan 90% van de bijstandsnorm. Dit leidt veelal tot nieuwe schulden en verder afglijden. Bij invoering van de kostendelersnorm in de beslagvrije voet zal deze problematiek, vanwege de lagere norm, verder toenemen.
4. De gemeente kan bij de uitkeringsaanvraag in beginsel over alle gegevens beschikken om de hoogte van de kostendelersnorm vast te stellen. Er is immers contact met betrokkene. Deurwaarders beschikken meestal niet over de informatie die nodig is om de beslagvrije voet correct vast te stellen. Aangezien als gevolg van deze wetswijziging de beslagvrije voet van meer factoren afhankelijk wordt, neemt deze problematiek toe.
5. De hoogte van de kostendelersnorm en daarmee van de beslagvrije voet wordt afhankelijk van het gegeven of een medebewoner al dan niet studeert en of er al dan niet sprake is van onderhuur. Het is maar de vraag of de schuldenaar over deze gegevens kan beschikken.
6. Het niet beschikken over de vereiste informatie heeft tot gevolg dat een te lage beslagvrije voet wordt vastgesteld met alle gevolgen van dien. Onder de huidige wetgeving neemt deze problematiek al ernstige vormen aan. Bij invoering van de kostendelersnorm in de beslagvrije voet zal het ontbreken van informatie nog vaker voorkomen. Bovendien zal de beslagvrije voet dan lager vastgesteld worden dan nu het geval is.
7. Invoering van de kostendelersnorm is zeer ingrijpend. Mocht er behoefte zijn om de beslagvrije voet beter aan te sluiten bij de werkelijke kosten van bestaan, dan vergt dit een meer fundamentele heroverweging van de beslagvrije voet. De KBvG komt met een preadvies over de beslagvrije voet om te komen tot vereenvoudiging en verbetering. Het kabinet doet er verstandig aan om dit preadvies van de KBvG en de reacties daarop af te wachten.

Aanbeveling 1

Pas het huidige wetsvoorstel met een herstelwet aan door de koppeling tussen de beslagvrije voet en de WWB-normen op een vergelijkbare wijze te regelen als de huidige systematiek:

De beslagvrije voet is 90% van het inkomen inclusief de vakantie-aanspraak, met als maximum 90% van de '70%-WWB-norm'. Voordeel hiervan is dat:

- er bij een WWB-norm in beginsel altijd beslagruimte is;
- er bij een ander inkomen dan WWB er geen nadeel ondervonden wordt (zie de zeven redenen).

Beslagvrije voet 18- t/m 20-jarigen

De voorgestelde wetwijziging biedt meteen de mogelijkheid om een ouder probleem eveneens op te lossen, namelijk de te lage beslagvrije voet voor 18- t/m 20-jarigen. De beslagvrije voet bedraagt € 210,61 ongeacht of betrokkene uit- of thuiswonend is. Voor uitwonende jongeren is het onmogelijk met dit bedrag alleen al de huur te betalen. Voor jongeren van 18 t/m 20 jaar die noodzakelijk uit huis wonen en die een WWB-uitkering ontvangen hoeft dit geen problemen op te leveren, omdat zij een hogere uitkering krijgen in de vorm van bijzondere bijstand waarop geen beslag kan worden gelegd. Bij jongeren met een andere uitkering of met inkomsten uit arbeid levert dit vanwege de te lage beslagvrije voet wel grote problemen op. De vaste lasten kunnen dan niet meer betaald worden.¹⁷

De belastingdienst heeft dit probleem erkend, en hanteert voor uitwonende jongeren een hogere beslagvrije voet. In de Instructie Invordering en belastingdeurwaarders staat hierover:

*'Door het zonder meer toepassen van de beslagregels ontstaat ongelijkheid tussen bijstandsontvangers jonger dan 21 jaar en jongeren met een ander inkomen dan een bijstandsuitkering. Voor deze eerste groep zou het vaststellen van de beslagvrije voet op 90% van de zeer lage bijstandsnorm een minimaal restbedrag ontstaan. Voor personen jonger dan 21 jaar met een ander inkomen dan een bijstandsuitkering gebruikt de Belastingdienst daarom 90% van het feitelijk inkomen (periodiek inkomen uit loon of uitkering, inclusief vakantie-aanspraak) met een minimum- en maximumbedrag. De bedragen kunnen jaarlijks worden aangepast.'*¹⁸

Voor gerechtsdeurwaarders geldt echter niet dat ze rekening moeten houden met deze bijzondere positie waarin jongeren verkeren.

Aanbeveling 2

Pas in aansluiting op aanbeveling 1 de wetwijziging dusdanig aan dat voor uitwonende jongeren van 18 t/m 20 jaar een zelfde beslagvrije voet geldt als voor 21 jaar en ouder, d.w.z. 90 % van het inkomen inclusief de vakantie-aanspraak, met als maximum 90% van de '70%-WWB-norm'.

Sanctie op niet verstrekken van informatie

Het komt nu al in driekwart van de gevallen voor dat de beslagvrije voet, vanwege het ontbreken van informatie, te laag wordt vastgesteld. In feite heeft dit al het effect van een sanctie.

Het invoeren van een extra sanctie op het niet verstrekken van informatie maakt het probleem alleen maar groter omdat de beslagvrije voet dan nog lager wordt vastgesteld.

Aanbeveling 3

Schrap de in art. 475g lid 2 Rv extra opgenomen sanctie op het niet verstrekken van informatie.

¹⁷ Het is zelfs verdedigbaar dat bij beslag op loon, vanwege de te lage beslagvrije voet, er recht bestaat op aanvullende bijzondere bijstand. Vergelijk het artikel hierover n.a.v. invoering van de huishoudtoets: André Moerman en Henk van Deutekom, [Loonbeslag, wie gaat dat betalen? De gevolgen van de huishoudtoets voor de beslagvrije voet](#). Sociaal Bestek juni/juli 2012, p. 24-26.

¹⁸ [Instructie Invordering en belastingdeurwaarders](#), paragraaf 27.14.7, p. 200-201.

Kindgebonden budget dat toegekend is of zou kunnen worden

Het is wenselijk dat bij de berekening van de beslagvrije voet rekening wordt gehouden met het minder ontvangen van kindgebonden budget voor mensen met een wat hoger inkomen. De wijze waarop dit in het wetsvoorstel opgenomen is leidt echter tot problemen. De verhoging van de beslagvrije voet met een bedrag gelijk aan het kindgebonden budget wordt verminderd met het kindgebonden budget dat is 'toegekend of toegekend zou kunnen worden'. Deze correctie van de beslagvrije voet is daarmee niet afhankelijk van de vraag of de debiteur over het kindgebonden budget kan beschikken. Dit heeft tot gevolg dat de schuldenaar onder de beslagvrije voet komt wanneer het kindgebonden budget niet wordt ontvangen omdat deze wordt verrekend of nog niet is aangevraagd c.q. toegekend.

Aanbeveling 4

Pas art. 475d lid 5 onder c Rv als volgt aan:

'c. het bedrag waarop de schuldenaar op basis van artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de Wet op het kindgebonden budget maximaal aanspraak zou kunnen maken, verminderd met het bedrag dat krachtens die wet wordt ontvangen.'

Geen beslagvrije voet bij verrekenen door de belastingdienst

De belastingdienst hoeft bij het verrekenen van het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag geen rekening te houden met de beslagvrije voet. Dat leidt nu al tot problemen, maar zal bij verhoging van het kindgebonden budget nog grotere gevolgen hebben.

De belastingdienst hoeft bij het verrekenen van huur- en zorgtoeslagen slechts op verzoek (op basis van de Leidraad invordering) rekening te houden met de beslagvrije voet. Dit betekent dat de belastingdienst voordat ze gaat verrekenen, geen informatie inwint om de beslagvrije voet vast te stellen, bij een verzoek tot toepassing beslagvrije voet een beslistermijn van 8 weken hanteert, en de beslagvrije voet slechts met een maand met terugwerkende kracht toepast.

Aanbeveling 5

Zorg er voor dat de belastingdienst toeslagen bij het verrekenen van alle toeslagen:

- *rekening moet houden met de beslagvrije voet;*
- *de beslagvrije voet zo nodig onverwijld aanpast (en niet pas na 8 weken);*
- *de beslagvrije voet zo nodig met terugwerkende kracht toepast.*

Bijlage 1: rekenschema beslagvrije voet volgens wetsvoorstel

BASISNORM BESLAGVRIJE VOET		€
Premies ziektekostenverzekering	€	
Af: normpremie ¹	€	
Af: ontvangen zorgtoeslag	<u>€</u> -	
	Bij:	<u>€</u>
		€
Rekenhuur (kosten eigen woning)	€	
Af: normhuur	<u>€ 199,54</u> -	
	€	
Af: ontvangen huur- / woonkostentoeslag	<u>€</u> -	
	totaal ² €	
Delen door aantal kostendelers	<u>.....</u> :	
	Bij:	<u>€</u>
		€
Maximum kindgebonden budget	€	
Af: toegekend kindgebonden budget (of dat toegekend zou kunnen worden)	<u>€</u> -	
	Bij:	<u>€</u>
		€
Af: inkomen van partner (incl. vt) dat niet onder beslag valt, maar maximaal de helft van de beslagvrije voet		<u>€</u>
		€
Af: inkomen van schuldenaar (incl. vt) waarop geen beslag ligt		<u>€</u>
	Beslagvrije voet	€

1. Hoogte normpremie

Alleenstaande (ouder)	€	39,00
Echtpaar / samenwonenden	€	84,00

2. Maximale verhoging woonkosten

Deze verhoging van de beslagvrije voet met woonkosten, mag in totaal niet meer bedragen dan het huurtoeslagbedrag waarop de schuldenaar, uitgaande van de laagste inkomenscategorie ten hoogste aanspraak kan maken.

Bijlage 2: wettekst volgens wetsvoorstel

Artikel 475d

1. De beslagvrije voet bedraagt voor schuldenaren die kunnen worden aangemerkt als:

a. echtgenoten of geregistreerde partners als bedoeld in artikel 3 van *de Wet werk en bijstand* die beiden 21 jaar of ouder zijn: 90% van de norm genoemd in ~~artikel 21, onderdeel e~~ *artikel 21, onderdeel b*, respectievelijk *artikel 22, onderdeel b en c*, van die wet;

b. een alleenstaande en een alleenstaande ouder als bedoeld in artikel 4, onderdeel a en b, van *de Wet werk en bijstand* die 21 jaar of ouder zijn, maar nog niet de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet, hebben bereikt: 90% van de norm genoemd in *artikel 21, onderdeel a*

c. een alleenstaande en een alleenstaande ouder vanaf het moment dat zij de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet, hebben bereikt: 90% van de norm genoemd in *artikel 22, onderdeel a*, van die wet.

2. De beslagvrije voet bedraagt voor schuldenaren die kunnen worden aangemerkt als:

a. echtgenoten of geregistreerde partners zonder ten laste komende kinderen die beiden jonger zijn dan 21 jaar: 90% van de norm genoemd in artikel 20, eerste lid, onderdeel b, van *de Wet werk en bijstand*;

b. echtgenoten of geregistreerde partners zonder ten laste komende kinderen waarvan een van hen jonger is dan 21 jaar: 90% van de norm genoemd in artikel 20, eerste lid, onderdeel c, van *de Wet werk en bijstand*;

c. een alleenstaande jonger dan 21 jaar *met of zonder ten laste komende kinderen*: 90 procent van de norm genoemd in artikel 20, eerste lid, onderdeel a, van *de Wet werk en bijstand*;

d. echtgenoten of geregistreerde partners die beiden jonger zijn dan 21 jaar met een of meer ten laste komende kinderen: 90% van de norm genoemd in *artikel 20, tweede lid, onderdeel a* van *de Wet werk en bijstand*;

e. echtgenoten of geregistreerde partners waarvan een van hen jonger is dan 21 jaar met een of meer ten laste komende kinderen: 90% van de norm genoemd in *artikel 20, tweede lid, onderdeel b* van *de Wet werk en bijstand*.

3. In afwijking van het eerste en tweede lid, bedraagt de beslagvrije voet:

a. voor een alleenstaande of een alleenstaande ouder die met één of meer andere meerderjarige personen in dezelfde woning zijn hoofdverblijf heeft, bedoeld in artikel 22a van *de Wet werk en bijstand*, en op wie artikel 22a, vijfde lid, van die wet niet van toepassing is: negentig% van de norm genoemd in artikel 22a, eerste en derde lid, van die wet;

b. voor echtgenoten of geregistreerde partners die, naast hun echtgenoot of geregistreerde partner, met één of meer andere meerderjarige personen in dezelfde woning hun hoofdverblijf hebben, bedoeld in artikel 22a van *de Wet werk en bijstand*, en op wie artikel 22a, vijfde lid, van die wet niet van toepassing is: 90% van de som van de norm die op basis

van artikel 22a, eerste lid, van die wet voor ieder van de echtgenoten of geregistreerd partners afzonderlijk geldt.

4. Indien de schuldenaar ter verzorging of verpleging in een daartoe bestemde inrichting is opgenomen bedraagt de beslagvrije voet de prijs die is verschuldigd voor verzorging dan wel verpleging. De beslagvrije voet wordt verhoogd met twee derden van de bijstandsnorm genoemd in artikel 23 van de Wet werk en bijstand.

5. De beslagvrije voet wordt verhoogd met:

a. de premie van een door de schuldenaar gesloten ziektekostenverzekering, verminderd met de normpremie, bedoeld in artikel 2 van de Wet op de zorgtoeslag, voor zover reeds begrepen in de bijstandsnorm zoals die voor de schuldenaar geldt ingevolge het eerste, tweede en vierde lid, en met de krachtens die wet ontvangen zorgtoeslag, telkens wanneer deze premie vervalt terwijl het beslag ligt;

b. de voor rekening van de schuldenaar komende woonkosten verminderd met ontvangen huurtoeslag of woonkostentoeslag, voor zover de woonkosten, na deze vermindering, meer bedragen dan het bedrag, genoemd in artikel 17, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag, met dien verstande dat de verhoging van de beslagvrije voet niet meer bedraagt dan het huurtoeslagbedrag waarop de schuldenaar, uitgaande van de laagste inkomenscategorie, krachtens artikel 21 van de Wet op de huurtoeslag ten hoogste aanspraak heeft: *Voor zover de schuldenaar, eventueel naast zijn echtgenoot of geregistreerd partner, met één of meer andere meerderjarige personen in dezelfde woning zijn hoofdverblijf heeft, bedoeld in artikel 22a van de Wet werk en bijstand, wordt de verhoging ten behoeve van de woonkosten voor de toepassing van de onderhavige bepaling geacht evenredig te zijn verdeeld.*

c. het bedrag waarop de schuldenaar op basis van artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de Wet op het kindgebonden budget maximaal aanspraak zou kunnen maken, verminderd met het bedrag dat krachtens die wet is toegekend of toegekend zou kunnen worden.

6. Voor zover het echtgenoten of geregistreerde partners betreft, wordt de beslagvrije voet voor ten hoogste de helft verminderd met het eigen, niet onder beslag liggende periodieke inkomen inclusief vakantie-aanspraak van degene aan wie de bijstand samen met de schuldenaar zou kunnen toekomen.

7. De beslagvrije voet wordt verminderd met de voor beslag vatbare periodieke inkomsten van de schuldenaar waarop geen beslag ligt, alsmede met het normbedrag voor de kosten van levensonderhoud en de toeslag voor een partner of eenoudergezin, begrepen in aan de schuldenaar toegekende studiefinanciering of tegemoetkoming in de studiekosten die niet vatbaar is voor beslag.

8. Met wijziging van omstandigheden die de beslagvrije voet verhogen, moet de beslaglegger onverwijld rekening houden. Hij is verplicht aan degene die de periodieke betaling moet verrichten, met het tijdstip van ingang, kennis van de verhoging te geven onmiddellijk nadat de reden daarvoor is aangetoond aan hem, zijn advocaat, zijn gemachtigde of de deurwaarder.

9. Tenzij alle betalingen wekelijks geschieden, worden zij, evenals inkomsten van degene aan wie samen met de schuldenaar gezinsbijstand zou kunnen toekomen, voor de toepassing van dit artikel berekend per maand.

(...)

Artikel 475g

1. Een schuldenaar is verplicht aan een deurwaarder die gerechtigd is tegen hem beslag te leggen, desgevraagd zijn bronnen van inkomsten op te geven. Een deurwaarder die beslag

heeft gelegd, is verplicht hem op te geven hoeveel zijn beslagvrije voet bedraagt, berekend volgens artikel 475d, eerste lid.

2. Zo lang als de schuldenaar desgevraagd niet aan de beslaglegger of diens vertegenwoordiger opgeeft of en hoeveel inkomen toekomt aan degene aan wie samen met hem gezinsbijstand zou kunnen toekomen, wordt de beslagvrije voet gehalveerd. *Indien het periodieke inkomen van de alleenstaande of alleenstaande ouder niet bij de beslaglegger bekend is, bedraagt de beslagvrije voet 72% van de voor de beslagene geldende bijstandsnorm.*

3. Een deurwaarder die gerechtigd is tegen een schuldenaar beslag te leggen, is bevoegd aan degene van wie hij vermoedt dat deze aan de schuldenaar periodieke betalingen verricht of schuldig is, te vragen of dat zo is. Ieder is verplicht hierop desgevraagd schriftelijk te antwoorden. Daarbij moeten de termijn van de betalingen en hun omvang na aftrek van de in artikel 475a genoemde inhoudingen worden opgegeven alsmede eventuele gelegde beslagen. De Staat en degenen die periodieke betalingen doen aan personen wier naam zij niet rechtstreeks uit hun administratie kunnen lichten, behoeven de vraag slechts te beantwoorden ten aanzien van in de vraag omschreven betalingen of aangeduide collectieve verzekeringen.

4. Een deurwaarder die gerechtigd is tegen een schuldenaar beslag te leggen, is bevoegd ten behoeve van het leggen van dit beslag aan een door Onze Minister van Justitie aangewezen bestuursorgaan, dat belast is met de verwerking van gegevens met betrekking tot periodieke betalingen, mededeling te vragen van de naam, het adres, de vestigingsplaats en de overige gegevens die door dit bestuursorgaan in de administratie worden verwerkt, voor zover die vereist zijn voor het vaststellen van de identiteit van degene die de periodieke betaling aan de schuldenaar verricht. Het bestuursorgaan is verplicht hierop desgevraagd schriftelijk te antwoorden.

5. Met het oog op het inwinnen van de in het derde en vierde lid bedoelde gegevens is de deurwaarder bevoegd bij de basisregistratie personen het Burgerservicenummer van de schuldenaar op te vragen. Met behulp van dit nummer kunnen gegevens worden opgevraagd bij personen of instanties, bedoeld in het derde en vierde lid, die zelf reeds gerechtigd zijn tot het gebruik van het nummer.

Mallebaan 71 H T 030 721 07 21
3581 CG Utrecht F 030 721 07 49
www.mogroep.nl info@mogroep.nl

De MOgroep is de brancheorganisatie
voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening